

ΑΠΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ ΕΙΣ ΜΟΣΧΑΝ

ΤΑΣΕΙΔΙΟΝ ΕΝΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ

Μετάφρασις ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ

ὑπὸ Α. Ν. ΣΒΟΡΟΝΟΥ

(Συνέχ. καὶ τέλος ἴδε προηγούμε. φύλλον).

Ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ Κρεμλίνου, ἐπὶ τοῦ διὰ πλακῶν ἐστρωμένου προαυλίου, ὅπερ συνδέει ὁμιλον μοναστηρίων ἀνακτόρων καὶ ναῶν, παρὰ τὸν πύργον τοῦ Ἰβάν ἡ μητρόπολις τῆς Ἀναλήψεως ἀνυψοῖ τοὺς λευκοὺς τοίχους καὶ τοὺς πέντε σπινθηροβολοῦντας θόλους αὐτῆς. Ἀπὸ πρωΐας τῆς ῥηθείσης ἡμέρας τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἐμπόρων, τῶν εὐγενῶν, καὶ τῶν μοναχῶν συνωθεῖτο περὶ τὰς κιγκλίδας. Ἡ συνοδεία ἐξῆλθεν ἐκ τῶν ἀνακτόρων, ἡγουμένου τοῦ Θεοδώρου, τοῦ Βόρην, καὶ τῶν δύο πατριαρχῶν, καὶ ἀνεπτύχθη ἐπὶ τῆς Ἐρυθρᾶς Κλίμακος· τὰ τῆς Παρθένου καὶ τῶν ἁγίων βαρέα ἐξαπτέρυγα τοποθετημένα ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἐν πυκνῇ παρατάξει, ἀπετέλουν ὑπερθεῖν τοῦ προαυλίου εἶδος στοᾶς ἐξ ἀργύρου καὶ εἰκόνων, ἀπὸ τῆς ἀναβάθρας τοῦ πυλῶνος μέχρι τοῦ ναοῦ τῆς Ἀναλήψεως. Αἱ ἐκατοστίες τῶν ἐρρύθμων κωδωνοκρουσιῶν «τῆς ἡχοῦσης πόλεως», ἐκλόνουν τὴν ἀτμόσφαιραν εἰς ἀπόστασιν πολλῶν βερστίων, οἱ ἀργυροὶ κώδωνες τοῦ πύργου ἀνεμίγνουν τοὺς ὀξεῖς ἡχούς αὐτῶν μετὰ τῶν βαρυτόνων ἡχῶν τῶν μεγίστων ὠριχαλκίων κωδῶνων. Οἱ ἀκούσαντες τὴν χαρμόσυνον ταύτην κωδωνοκρουσίαν τῆς Μόσχας κατὰ τὰς μεγάλας ἐορτὰς γινώσκουσι πῶς ἡ ὠριχαλκίος καταιγὶς ἀποτυπώνει ἐπὶ τῆς ἀτμοσφαίρας παρατεταμένην δόνησιν, ὑπόκωφον δέησιν ψηθυρίζουμένην διὰ τοῦ αἰθέρος μέχρι τῶν οὐρανῶν. Ἡ πομπὴ διῆλθε τὸν μέγαν πυλῶνα ἐφ' οὗ ἐγρηγορεῖ ἡ κολοσσαία εἰκὼν τῆς Παναγίας, ἐτάζουσα διὰ τῶν μεγάλων ἀκινήτων ὀφθαλμῶν αὐτῆς τὸν ὀρίζοντα τῆς ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτῆς ἐκτεινομένης ἁγίας πολεως. Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς μητροπόλεως εἶναι ναὸς ὑποβασταζόμενος ὑπὸ τεσσάρων ὑψηλῶν κίωνων πάντῃ κεκαλυμμένος διὰ ζωγραφιῶν ἐπὶ χρυσῆς βάσεως· αἰωνία νύξ βασιλεύει ἐκεῖ· μόνον κατὰ τὰς μεγάλας ἐορτὰς, ἀφυπνιζομένη ὑπὸ τῆς λάμπειας ἀπειραρίθμων κηρίων, πληθὺς ἀποστόλων καὶ μακάρων, παρελαύνει ἐπὶ τῶν πλαγίων τοίχων τῶν στοῶν, καὶ στρέφεται περὶ τοὺς κίονας. Αἱ φλόγες τελευταίας κρίσεως κατακλύζουσι τὸν θόλον, ὑπερμεγέθη δὲ πρόσωπα Ἰησοῦ Χριστοῦ θεωροῦσιν ἀσκαρδαμυκεῖ κάτωθι αὐτῶν ἐκ τοῦ κέντρου τῶν ὑψηλῶν θόλων τὸ ποίμνιον τῶν πιστῶν. Μεταξὺ τούτων καὶ τοῦ θυσιαστηρίου ὑψοῦται τὸ εἰκονοστάσιον, χρυσοῦς τοῖχος γεγλυμμένων εἰκόνων στεφάνους φερουσῶν ἐκ χρυσῶν συρμάτων. Πύλη καὶ παραπέτασμα ἀνοίγονται ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ὅπως ἀποκαλύψωσι τὸ τε θυσιαστήριον καὶ τὰ μυστήρια. Εἶχεν ἐγερθῇ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ναοῦ ἐξέδρα ἐφ' ἧς ὑπερέκειτο σκιάς ἐνουμένη μετὰ τῆς πύλης τοῦ εἰκονοστασίου διὰ πορφυρᾶς καλύπτρας. Ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἀνῆλθε τὰς βαθμίδας αὐτῆς, φέρων τιάραν, περιβεβλημένος τὴν μεγάλην ἀρχιερατικὴν στολήν, καὶ ὑποστηριζόμενος εἰς τοὺς βραχίονας τῶν δύο ἀκολουθῶν αὐτοῦ. Οἱ ἐπίσκοποι ἐτάχθη-

σαν κύκλῳ, ὁ δὲ Θεόδωρος ἐκαθέσθη ἐπὶ θρόνου. Ἡ ἀκολουθία ἤρξατο, οἱ ψάλται ἐτόνισαν ἐν τῇ μελαγχολικῇ καὶ ἰσχυρᾷ ἐκείνῃ καὶ προσφιλεῖ τῇ ῥωσικῇ ἐκκλησίᾳ μουσικῇ τὰς ὑπὲρ τοῦ τσάρου καὶ τῶν δύο παιμένων δεήσεις. Κατὰ δὲ τὴν ὑπὸ τῆς λειτουργίας ὀρισθεῖσαν στιγμὴν ἐκόμισαν δύο ὅμοια προσκεφάλαια ἐνώπιον τῆς ὥραιας πύλης τοῦ θυσιαστηρίου, ἔνθα πλοι δὲ ἄνδρες μετὰ περικεφαλαίων καὶ θωράκων περιεκύκλωσαν αὐτοὺς, κρατοῦντες δόρατα. Ὁ τοῦ Θεοῦ ἐκλεκτός, ὁ μητροπολίτης Ἰώβ, ἐφάνη ἐν μέσῳ τῶν λαμπάδων καὶ τῶν νεφῶν τοῦ θυμιάματος, ἀρχιεπίσκοπος δὲ τις ὠδήγησεν αὐτὸν πρὸς τὸν πατριαρχὴν τῆς Ἀνατολῆς. Τότε εἶδον τὸν ἕνα ἐκ τῶν πρεσβυτέρων τούτων ἐπιθέτοντα τὰς χεῖρας ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐτέρου, νὰ ἐπικαλῆται ἐπ' αὐτῆς τὸ πνεῦμα τοῦ Κυρίου, καὶ νὰ παραγγέλλῃ τῷ λαῷ νὰ χαιρετίσῃ τὸν νέον πνευματικὸν ποιμένα αὐτοῦ. Οἱ δύο ἀδελφοὶ ἀντήλλαξαν τὸν ἀσπασμὸν τῆς εἰρήνης, καὶ ἐπὶ τῶν διδύμων προσκεφαλαίων ὁ τοῦ Βυζαντίου Ἱερεμίας καὶ ὁ τῆς Μόσχας Ἰώβ, ἰσοβάθυμοι ἔκτοτε, ἐγονυπέτησαν παραπλεύρως παρὰ τῇ βάσει τοῦ βωμοῦ, ἐν ᾧ ἡ τελετὴ ἐλήγε κατὰ τὸ τυπικόν.

Ἡ συγκίνησις πάντων τῶν παρισταμένων ἦτο μεγάλη κατὰ τὴν ὁμολογίαν τῶν ἱστορικῶν τῆς σκηνῆς ταύτης· ἐὰν εἶχον ἐννοήσει πᾶσαν τὴν σπουδαιότητα αὐτῆς, ἡ συγκίνησις αὐτῶν ἤθελεν εἶσθαι ἔτι βαθυτέρα. Ὁ ἕτερος τῶν ἱεραρχῶν δὲν ἐπεκαλεῖτο ἐπὶ τοῦ ἐτέρου μόνον τὸ οὐράνιον πνεῦμα, ἀλλὰ μᾶλλον τὸ πνεῦμα τοῦ κόσμου τούτου, τὸ ἀναζωπυροῦν καὶ χειραγωγῶν τοὺς λαοὺς εἰς τὴν ὁδὸν τῶν τυχῶν αὐτῶν. Ἀνταλλάσσων τὸν ἀσπασμὸν τῆς εἰρήνης μετὰ τοῦ Ἰώβ, ὁ Ἱερεμίας μετέδωκεν αὐτῷ τὴν ἑαυτοῦ πνοὴν καὶ ζωὴν, τὴν τε πνοὴν καὶ ζωὴν τοῦ κράτους ὅπερ ἐξεπροσώπει· ὁ Ἕλληνας μετεβίβαζεν εἰς τὸν Μοσχοδίτην τὴν ἀρίστην μερίδα τῆς ἡθικῆς κληρονομίας, ἣν τὸ Βυζάντιον εἶχε διαφυλάξει ἄχρι τότε, ἀφ' ἧς ἐποχῆς παρέλαβεν αὐτὴν παρὰ τῆς Ῥώμης· ἡ δύνατο τοῦ λοιποῦ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ Φανάριον μετὰ τῆς ἀνευ στέμματος τιάρας αὐτοῦ. Βεβαίως οἱ κώδωνες τοῦ Τρομεροῦ ὤφειλον νὰ κρούσωσι τὰς μᾶλλον χαρμολύπους κωδωνοκρουσίας αὐτῶν ὅπως ἀναγγείλωσι τῷ ῥωσικῷ λαῷ ὅτι ὁ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἀρχηγὸς μετεβίβαζεν αὐτῷ τὴν ἀποστολὴν αὐτοῦ. Οἱ μετασχόντες τῶν συμβολικῶν τούτων τελετῶν εἶδον πάντα ταῦτα· ἀναμφιβόλως οὐχί. Πιθανόν τὸ διορατικὸν βλέμμα τοῦ Γοδουνῶφ, θεωροῦν τὸν θρίαμβον τῆς πολιτικῆς αὐτοῦ, ἡδυνήθη νὰ διείδῃ τὰ ἀποτελέσματα τούτων διὰ μέσου τοῦ μέλλοντος. Σπανίως οἱ σύγχρονοι ἀντιλαμβάνονται πάσης τῆς σημασίας τῶν μεγάλων ἱστορικῶν γεγονότων, ὧν ὑπῆρξαν αὐτόπται. Ἐν τῷ πλήθει, ἰσχυρότερα τινὰ πνεύματα μαντεύουσι τὰ ἐπακολουθήματα ἢ ἡ ἱστορία ἐπιφυλάττει ταῖς πράξεις αὐτῶν, πρὸς δὲ καὶ ἡ ὁρασις αὐτῶν εἶναι βραχεῖα καὶ τεταραγμένη ὡς πᾶσα ἀνθρωπίνη ὁρασις. Μόνῃ ἡ μυστικῇ θέλησιν ἡ τὸν κόσμον τοῦτο ἰθύνουσα βλέπει μέχρι τοῦ πέρας τῆς λογικῆς καρποφορίας τοῦ γεγονότος, καὶ τὸ θέαμα πῶς μελλοῦσιν αὐτῶν ἀρμονικῶν εἶναι ἀναμφιβόλως μία τῶν ὑψίστων εὐδαιμονιῶν αὐτῆς.

Ἡ ἀξιωματικὸς αὐτὴ ἡμέρα ἔλθε διὰ πλουσιοπαρόχου συμποσίου ἐν τοῖς ἀνακτόροις. Καθεζόμενος παρὰ τῇ μονήρῃ τραπέζῃ αὐτοῦ ὁ τσάρος ἀπέθηκε τὸ διάδημα αὐτοῦ καὶ περιεβλήθη πορφυροῦν κεκρύφαλον ἐφ' οὗ ὑπῆρχε βουβίνιον μεγέθους ὡοῦ. Ὁ Ἱερεμίας ἐκαθέσθη παρὰ τῇ πρώτῃ τραπέζῃ δεξιᾷ τοῦ Θεοδώρου, παρὰ τὰς ἐτέρας δὲ τραπέζας ἐτοποθετήθησαν οἱ βογιάρτοι ἐν μεγαλοπρεπέσι στολαῖς, καὶ μεταξὺ τούτων πρίγκηπες τῆς Γεωργίας, οἵτινες ἐκόμιζον τὸν φόρον, περιβεβλημένοι τὴν τοῦ Καυκάσου ἀρειμάνειον στολήν. Τὸ δεῖπνον ἤρξατο· ἦτο δὲ ἐν τῶν συμποσίων ἐκείνων τῆς γηραιᾶς Μόσχας ἅτινα διήρκουν πλέον τῶν ἑξ ὥρων, καὶ ἐν οἷς ἀντηλλάσσοντο χίλια ὀκτακόσια ἐπίχρυσαι παροφίδες. Ὁ Τσάρος διένεμεν ἰδίαις χερσὶ κρέατα καὶ κύπελλα ὑδρομέλιτος εἰς τοὺς ἄρχοντας οὓς ἤθελε νὰ τιμήσῃ. Οἱ οἰνοχόοι ἔσχον τὴν λεπτήν προσοχὴν νὰ προσφέρωσιν εἰς τοὺς ἡμετέρους ἱεράρχας οἶνους τῆς Ἑλλάδος, τῆς Κρήτης, καὶ μάλιστα τῆς Μονεμβασίας, τῆς τοῦ ἐπισκόπου Δωροθέου ἐπισκοπῆς. Ὁ τῆς Ἑλασσῶνος ἀδελφὸς αὐτοῦ δὲν δύναται νὰ κρατήσῃ τὸν θαυμασμόν αὐτοῦ ἐπὶ τῇ θέᾳ τῶν λαμπρῶν ἀργυρῶν σκευῶν, ἅτινα καλύπτουσι τὰς τραπέζας· ὀγκώδης ἀργυροῦς ἀμφορεύς, τὸν ὁποῖον μόλις ἠδύναντο νὰ ἄρῃσι δώδεκα ἄνδρες, φυάλοι καὶ κύπελλα περσικοῦ ἢ ἰταλικοῦ ῥυθμοῦ, παριστῶντα ἄρκτους, στρουθοκαμήλους, πελαργούς, θήρας καὶ μάχας, στίλβουσαι γερμανικαὶ παροφίδες καὶ κρύσταλλα τῆς Βενετίας, ἢ πολυτέλεια καὶ αἱ ἡνωμέναι τέχναι τῆς τε Ἀνατολῆς καὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς ἀναμορφώσεως ἐξέπληττον τοὺς ἡμετέρους ὁδοιπόρους ἐν τῷ ἀνακτόρῳ τούτῳ, ἔθα ὑπελόγιζον ὅτι θὰ εὕρισκον βάρβαρόν βασιλέα. Δύναται τις νὰ πεισθῇ ὅτι ὁ ἐνθουσιασμός τῶν συνδαιτυμόνων οὐδὲν τὸ ὑπερβολικὸν εἶχεν, ἐπισκεπτόμενος τὸ ἐν Μόσχᾳ μουσεῖον τῶν ὅπλων καὶ τὸ θησαυροφυλάκιον τοῦ Ἰβάν· ἅπαντες οἱ σύγχρονοι περιηγηταὶ πιστοποιοῦσιν ὁμοφώνως τὴν παράφρονα ἐκείνην πολυτέλειαν, καὶ τὴν τῶν πολυτίμων λίθων, μανιάν ἥτις ἐκορυφώθη ἐπὶ Ἰβάν τοῦ ΙΨ. Εἰς τῶν πρέσβων τοῦ αὐτοκράτορος Μαξιμιλιανου, ὁ Γκόμπεντσελ, γράφει ἐκ Μόσχας κατὰ τὸ 1577· «Εἶδον τοὺς θησαυροὺς τοῦ ἡμετέρου ἁγίου πατρὸς ἐν τῷ φρουρίῳ τοῦ Ἀγίου Ἀγγέλου, τοὺς τοῦ καθολικοῦ βασιλέως, καὶ τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας, καθὼς καὶ » ἐκείνους τῶν αὐτῶν μεγαλειότητων τῆς Οὐγγαρίας καὶ Βοεμίας· δὲν δύναται νὰ παραβληθῶσι πρὸς ὅ,τι εἶδον ἐνταῦθα » ἰδίως ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰ στέμματα καὶ τοὺς ἀδάμαντας ».

Ἐπανελθόντες οἱ ἱεράρχαι εὗρον τὰ δείγματα τῆς γενναιοδωρίας τοῦ μονάρχου. Δὲν θὰ παρακολουθῶμεν τὸν ἡμέτερον ὁδηγὸν ἐν τῇ μακρᾷ ἀπαριθμῇ τῶν πολυτίμων δοχείων, τῶν διφθερῶν τῆς Σιβηρίας, τῶν ὑφασμάτων τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Δαμασκού δι' ὧν ἐφιλοδωρήθησαν. Ὁ Βόρης δὲν ἐφάνη ἀχάριστος πρὸς τὸν πατριάρχην, ὅστις παρεχώρησεν αὐτῷ ἄρτι τὴν ἡγεμονίαν τῶν ῥωσικῶν ψυχῶν, ἐνήργησε τὰ πάντα βασιλικῶς. Ὁ αὐλάρχης προσέφερεν ἐκαστῷ τῶν Ἑλλήνων μέρος τοῦ πλούτου τούτου μετὰ κολακευτικῶν λόγων, οἵτινες ἐπηύξανον τὴν ἀξίαν αὐτῶν. Ἐποίησατο μάλιστα χρῆσιν φράσεων εὐτυχαστάων δι' αὐτοκαλούμενον

βάρβαρον, περὶ τοῦ «λαμπροῦ ὄρους τοῦ Ὀλύμπου, τῆς πατρίδος τῆς σοφίας καὶ τῆς εὐγλωττίας»· ταῦτα ἀπετείνοντο «πρὸς τὸν ἔσχατον ἀπάντων τῶν ἐπισκόπων, πρὸς τὸν ταπεινὸν καὶ ἁμαρτωλὸν Ἀρσένιον», ὅστις μεθ' ὅλην τὴν ὁμολογίαν τῆς ταπεινότητος αὐτοῦ ἐκολακεύθη ἐν τῇ φιλαυτίᾳ αὐτοῦ καὶ ἀφωσιώθη ἐσαεὶ τῷ τε αὐλάρχῃ καὶ τῷ κυρίῳ αὐτοῦ.

V.

Ὁ Ἱερεμίας ἔδωκε πᾶν ὅ,τι ἀνέμενον ἐξ αὐτοῦ, καὶ ἔλαβε πᾶν ὅ,τι ἠδύνατο νὰ προσδοκᾷ. Ἐκράτησαν ἐν τούτοις αὐτὸν ὑπὸ διαφόρους προφάσεις ἄχρι τοῦ Πάσχα, ἵνα κάλλιον ἐπισφραγίσῃ διὰ τῆς παρουσίας αὐτοῦ τὴν ζωτικότητα τοῦ νέου δημιουργήματος αὐτοῦ. Τῶν ἐορτῶν παρελθουσῶν, οἱ αἰχμάλωτοι τοῦ Ῥιζᾶν ἔτυχον ἐπὶ τέλους τῆς ἀδείας τῆς ἀναχωρήσεως. Μετὰ τελευταίαν ἀκρόασιν «ὁ Τσάρος συνώδευσε μέχρι τῆς χρυσῆς πύλης τῶν ἀνακτόρων τὸν πατριάρχην, ὅστις ἐπανεκάμπτειν εἰς τὴν νέαν Ῥώμην». Τὴν νέαν Ῥώμην! ἐγκατελείμπανεν αὐτὴν ἐν Μόσχᾳ.

Ὅτε, ἐκ τῶν στεγῶν τοῦ Κρεμλίνου, εἶδον τοὺς μετριοφρονες ταξειδιώτας ἀφανιζομένους ἐπὶ τῆς λεωφόρου, ἠδυνήθησαν νὰ εἰπωσι καθ' ἑαυτοὺς μεθ' ὑπερφηφάνειας ὅτι αἱ ἐκ τοῦ ὀρίζοντος ἐξαφανιζόμεναι σκιαὶ αὗται εἶχον κληροδοτήσει τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς τοῖς ξενίσασιν αὐτοὺς. Οἱ Ἕλληνες ἐπανελάβον μετὰ λύπης τὴν διὰ τῶν στεγῶν ἄγουσαν, λίαν ἀνήσυχον περὶ τῆς ὑποδοχῆς ἥτις ἀνέμενον αὐτοὺς ἐπὶ τοῦ Βοσπόρου. Διήλθον τὴν Πωλονίαν καὶ συνήντησαν ἐν Μολδαυίᾳ ἕνα «τσαούσην» ὁ ὁποῖος ἀνέμενον αὐτοὺς ὅπως ἀνακοινώσῃ αὐτοῖς τὴν τοῦ Σουλτάνου διαταγὴν νὰ ἐπανακάμψωσιν εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ἐμάντευον κακὰ ἐν τῇ Πύλῃ ἐνεκα τῆς μακρᾶς ταύτης ἀπουσίας καὶ ἴσως ἐτι χεῖρονα ἐν τῷ Φαναρίῳ. Ἀναλαμβάνων τὴν τῆς Ἐκκλησίας διεύθυνσιν ὁ Ἱερεμίας ἠναγκάσθη νὰ συγκαλέσῃ τὴν σύνοδον ὅπως ἐπικυρώσῃ τὴν ἀπόφασιν ἧς εἶχεν ἀναλάβει τὴν εὐθύνην. Κατ' ἀρχὰς εἶχε νὰ παλαίσῃ ἐναντίον τῆς βιαίας ἀντιστάσεως τῶν τῆς Ἀσίας ἀδελφῶν αὐτοῦ πατριαρχῶν, ἀμφοτέρω δὲ οἱ σύντροφοι αὐτοῦ ὁ τε Ἀρσένιος καὶ ὁ Δωρόθεος ἡντομόλησαν πρὸς τὸν ἐχθρόν, καὶ ἐκαυχῆθησαν κατόπιν ἐορτῆς ὅτι ἠρνήθησαν τὴν συγκατάθεσιν αὐτῶν εἰς τὸ μέγα γεγονός τὸ ἐν Ῥωσίᾳ συντελεσθέν. Λίαν ἐπιδειξίως κατάρθωσαν νὰ πιστοποιήσωσι τὴν γνώμην ταύτην ἐν τῇ ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ οἱ ἐκκλησιαστικοὶ χρονογράφοι τιμῶσιν αὐτοὺς ἐπὶ τῇ ἀντιστάσει ταύτῃ, ἐν τούτοις ἡμεῖς εἶδομεν ἐν τῷ ἐν Μόσχᾳ ἀρχεῖῳ τοῦ κράτους, ἐπὶ τοῦ πρωτοκόλλου τῆς ἰδρύσεως τοῦ πατριαρχείου τὰς σφραγίδας τοῦ τε ἐπισκόπου Ἑλασσῶνος, καὶ τοῦ τῆς Μονεμβασίας, ὑπὸ τὴν τοῦ πατριάρχου τοῦ Βυζαντίου, καὶ κάτωθι τῶν ὑπογραφῶν τῶν δύο ἱεραρχῶν.

Μετὰ πολλὰς καὶ ἀμοιβαίας ἀντεγκλήσεις, τὰ μέλη τῆς συνόδου ἐνόησαν ἐν τούτοις ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἀκυρωθῇ τὸ τετελεσμένον ἤδη γεγονός, καὶ ἐνέγραψαν αὐτὸ μετὰ δυσαρρεσκείας ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὅρον ὅτι οἱ τοῦ Ἰωβ διάδοχοι ὧφειλον νὰ αἰτῶσι τὴν τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου ἐπικύρωσιν. Ἐν τῇ ἐφαρμογῇ δὲν ἐλήφθη σχεδὸν ὑπ' ὅψιν ὁ ὅρος οὗτος, ὅστις καὶ κατηργήθη ἀκολούθως μετὰ ἕνα σχεδὸν αἰῶνα ὑπὸ Διονυσίου τοῦ

II. Ἡ Ρώμη εἶχε παλαιᾶς μακρότερον χρόνον πρὶν ἢ ἀναγνωρίσει τὸν κανόνα τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου τὸν τὸ πατριαρχεῖον τοῦ Βυζαντίου θεσπίσαντα· οἱ ποντίφηκες αὐτῆς εἶχον διαμαρτυρηθῆ ἐπὶ ἑξ αἰῶνας πρὸ τοῦ σχίσματος καὶ μετ' αὐτὸ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς Λέοντος τοῦ Μεγάλου μέχρι Ἰννοκεντίου τοῦ III. Κατὰ τί θὰ ὠφέλη ἡ πάλιν τοὺς ἱεράρχας τοῦ Φαναρίου; Αἱ ἱστορικαὶ ἀνάγκαι καθιέρωνον τὴν θέλησιν τοῦ Βόρης τὸ δὲ ἔργον συνετελέσθη διὰ τῆς ἰσχύος τῶν πραγμάτων καὶ τῶν περιστάσεων.

Συντελέσας τοῦτο ὁ περιπλανώμενος ἱεράρχης οὐτινος διηγήθημεν ἄρτι τὰς δυστυχίας, εἶχεν ἐκπληρώσει τὴν ἰδίαν ἀποστολήν. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης τὰ χρονικὰ σιωπῶσι περὶ αὐτοῦ καὶ ἀποθνήσκει ἀφανῶς. Ἐκαστος ἄνθρωπος ἔχει οὕτω τὴν ἀποστολήν αὐτοῦ μικράν ἢ μεγάλην ἐν τῇ γενικῇ δράσει τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ· τῆς ἀποστολῆς δὲ ταύτης περαιωθείσης, καθίσταται περιττός, καὶ ἐξαφανίζεται. Ὡσαύτως ἐν τῇ τάξει τῆς φυσικῆς δημιουργίας, τὸ ἄτομον τὸ τὴν ἀποστολήν αὐτοῦ ἐκπληρώσαν ἐκβάλλεται, ἀπὸ τοῦ ἐντόμου τοῦ δόντος τὴν χρυσαλίδα αὐτοῦ ἄχρι τοῦ φυτοῦ τοῦ παραγαγόντος τὸν καρπὸν αὐτοῦ· ἐάν ᾖ διαφέρον εἰς τὸν φιλόσοφον νὰ ἀνακαλύψῃ τὴν ἐνέργειαν τοῦ ἁτόμου ἐν τῷ μυστικῷ μόχθῳ τῆς φύσεως δὲν εἶναι ἥττον διαφέρον τῇ ἱστορίᾳ νὰ διακρίνῃ τὸ πρόσωπον τοῦ ἀφανεστάτου τῶν ἰδίων ὀργάνων. Ὁ Ἱερεμίας ὑπῆρξεν ἐν τῶν ἀσυνειδήτων ἐκείνων ὀργάνων καὶ ἤρρεσεν ἡμῖν νὰ ἀκολουθήσωμεν αὐτὸν ἐν ταῖς σκολιαῖς ὁδοῖς, δι' ὧν τὸν ὠδήγησε ἡ εἰμαρμένη καθ' ἣν στιγμὴν ἐργάτης οὗτος ὤφειλε νὰ ὑπηρετήσῃ τὰ σχέδια αὐτοῦ. Τοῦ μέρους τοῦτου ἐκπληρωθέντος, ὁ γέρον οὐδὲν σημαίνει πλέον. Περὶ τὸ 1594 κατεβίβασαν τὸν νεκρὸν αὐτῷ ἀθωρόβως ἐν τινι μικρῷ ὑπογείῳ τῆς μονῆς τῆς Χάλλης ἴσως, ἢ τοῦ Παντοκράτορος· ὁ δὲ βιογράφος αὐτοῦ δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπανέρῃ αὐτὸν σήμερον.

Μετὰ τέσσαρα ἔτη, ὁ τσάρος Θεόδωρος ἐγκατέλειπεν ὡσαύτως τὸν κόσμον τοῦτον, εἰς ὃν ἀνῆκε τοσοῦτον ὀλίγον. Παράδοσις ἐρριζωθεῖσα ἐν Ῥωσίᾳ λέγει, ὅτι κατὰ τὰς τελευταίας αὐτοῦ στιγμὰς εἶδεν ὀπτασίαν, ἣν ὁ Πούσκηνα¹ ἀναπαρέστησεν ἐν λαμπροτάτοις στίχοις ἐν περιφώμῃ τινι σκηνῇ τοῦ Βόρης Γοδουνῶφ. «Καθ' ἣν στιγμὴν ἐξέπνεεν, ἀνήκουστον θαῦμα ἐπετελέσθη. Ἐπὶ τῆς κλίνης τοῦ ψυχορραγούντος ἐπεφάνη ὃν φωτεινόν, εἰς μόνον τὸν Θεόδωρον ὁρατόν, καὶ ἀπεκάλει αὐτὸ ὑπέρτατον πατριαρχὴν.»..... «Πάντες πέριξ κατελήφθησαν ὑπὸ τρόμου καὶ προησθάνοντο θεῖαν» τινὰ ἐμφάνισιν καθ' ὅσον ὁ ἡμέτερος κύριος, ὁ πατριαρχὴς ἡμῶν, δὲν παρευρίσκειτο τότε ἐν τῷ σεβαστῷ τόπῳ ὁποῦθεν ἐξήρχετο ἡ ψυχὴ τοῦ βασιλέως.»

Τίς ἦτον ὁ φαντασιώδης ἐκεῖνος πατριαρχὴς μεθ' οὗ συνδιελέγετο ὁ ψυχορραγῶν; Ἀρὰ γε δὲν ἦτο ζῶσα τις ἀνάμνησις ἢ ἐπίκλησις τοῦ πατριαρχοῦ τῆς Ἀνατολῆς ὁ ὁποῖος προηγήθη τοῦ Τσάρου τῆς Μόσχας; Πιθανὸν ὁ ἀσθενὴς ἐγκέφαλος τοῦ εὐσεβοῦς μονάρχου εἶχεν ἐπηρεασθῇ βαθέως ἐκ

τῆς ἀφίξεως τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, καὶ τῆς πανδήμου σκηνῆς τοῦ 1589 ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἀναλήψεως· ἴσως διὰ τῆς εὐρύτητος τῶν ἰδεῶν τὰς ὁποίας ἐμπνέουσιν καὶ τῷ ἀπλουστέρῳ τὰ φῶτα τοῦ θανάτου, ὁ τσάρος ἀνεκάλυπτεν, εἰσερχόμενος εἰς τὴν αἰωνιότητα, τὸ μέγεθος τῆς ἐπὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ συνετελεσθείσης πράξεως· ἴσως ἡ ὀπτασία ἢ ἐν τῷ παρελθόντι ἀρξαμένη καὶ ἐν τῇ αἰωνιότητι συνετελεσθεῖσα ἐδείκνυε τῷ Θεόδωρῳ τὴν μέλλουσαν αἴγλην πετώσαν σὺν τῷ αὐτοκρατορικῷ ἀετῷ, ἐκ τῆς τοῦ Ἱερεμίου τοῦ Βυζαντίου τιάρας ἐπ' ἐκείνην τοῦ τῆς Μόσχας, Ἰωβ.

(Eugène Melchior de Vogüé)

Ἐν Πειραιεῖ κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1884.

ΣΥΜΜΙΚΤΑ

Ἐν τινι θεάτρῳ τοῦ Λονδίνου παρίστατο ἐσχάτως δρᾶμά τι τραγικώτατον «Μαρία Μαρτέν» ἐν ᾧ κατὰ τὸ σῶμα ἐπὶ τέλους ἢ μὲν ἀρετὴ ἀνταμείβεται ἢ δὲ κακία τιμωρεῖται. Ὁ κακοῦργος τοῦ δράματος Οὐίλλιαμ Κόρδερ κατεδικάσθη εἰς τὸν δι' ἀγχόνης θάνατον. Οἱ δικασταὶ καὶ ἡ ἀγχόνη ἦσαν ἐπὶ τῆς σκηνῆς, καὶ ὁ κακοῦργος εἶχεν ἤδη τὸ σχοινίον περὶ τὸν λαιμόν. Ἀλλὰ τότε τὸ παραπέτασμα καταβιβάζεται καὶ τὸ δρᾶμα τελευτᾷ.

Οἱ θεαταὶ συνεκινήθησαν τοσοῦτον ὑπὸ τῶν περιπετειῶν τοῦ δράματος, ὥστε ἐξελαβον αὐτὸ ἀλήθειαν, καὶ ἀγανακτοῦντες πρὸς τὸν κακοῦργον, ὅστις ἐπὶ πέντε ὅλας πράξεις κατεβασάνισε ἀθῶαν τινὰ νεάνίδα, ἤρξαντο νὰ κραυγάζωσι.

Τὸ παραπέτασμα! Τὸ παραπέτασμα! θέλομεν νὰ ἴδωμεν τὸν Οὐίλλιαμ Κόρδερ ἀπηγχονισμένον!

Καὶ οὐδεὶς ἐξήρχετο. Τότε ἡ μουσικὴ ἐξάρχει τὸ *Cod save the Queen*, ὅπερ παρὰ τοῖς Ἀγγλοῖς δηλοῖ ὅτι καιρὸς εἶναι νὰ ἀποχωρήσῃ τὸ κοινόν.

Ἄλλ' οἱ θεαταὶ ἐπέμενον καὶ ἐκραύγαζον ὅτι ἤθελον νὰ ἴδωσι τιμωρούμενον τὸν κακοῦργον.

Τέλος τὸ παραπέτασμα αἶρεται ἐκ νέου καὶ ἐν ᾧ τὸ σχοινίον τῆς ἀγχόνης ταλαντεύεται ἔτι ἐν τῷ ἀέρι, ὁ θεατρῶνης παρίσταται ἐπὶ τῆς σκηνῆς, καὶ χαιρετίζων εὐγενῶς, διακηρύττει γεγονυίᾳ τῇ φωνῇ ὅτι αἱ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ ὑποκριτοῦ συμφωνίαι δὲν τῷ ἐπιτρέπουσι νὰ κρεμάσῃ αὐτὸν ἀληθῶς.

Πρὸς ταῦτα νέαι δεινότεραι κραυγαὶ καὶ συριγμοὶ καὶ ἀλαλαγμοὶ τοιοῦτος, ὥστε ὁ θεατρῶνης ἐσβύσε τὰ φῶτα.

Ἀλλὰ τότε ὁ θόρυβος κατέστη ἀπερίγραπτος, καὶ τὰ καθίσματα ἐθράυνον τοιοῦτοτρόπως, ὥστε ἐδέησεν ἵνα ἀναφθῶσιν ἐκ νέου τὰ φῶτα. Εὐτυχῶς ἐφθασεν ἡ ἀστυνομία μετὰ πεντήκοντα ἀνθρώπων, οἵτινες κατάρθωσαν πολλὰ παθόντες νὰ ἐκκενώσωσι τὸ θέατρον.

1) Περιφημος ῥώσος ποιητής.